

АРМИЈА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

MILCON'12

НАУЧНО-СТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

**ПРОЦЕСОТ НА ПЛАНИРАЊЕ И ДОНЕСУВАЊЕ
ОДЛУКИ ВО СОВРЕМЕНИТЕ ОПЕРАЦИИ –**

**КАДЕ СМЕ ДЕНЕС,
А КАДЕ ТРЕБА ДА БИДЕМЕ УТРЕ?**

Скопје, 14.05.2012

НАУЧНО-СТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ПРОЦЕСОТ НА ПЛАНИРАЊЕ И ДОНЕСУВАЊЕ ОДЛУКИ ВО СОВРЕМЕНИТЕ ОПЕРАЦИИ –

КАДЕ СМЕ ДЕНЕС, А КАДЕ ТРЕБА ДА БИДЕМЕ УТРЕ?

Издавач:

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОДБРАНА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Уредници:

доц. д-р Жанет Ристоска
доц. д-р Методи Хаџијанев

Лектор:

доц. д-р Жанет Ристоска

Компјутерска обработка

Александар Атанасов

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

355.4.076/.077(062)

ПРОЦЕСОТ на планирање и донесување одлуки во современите
операции : каде сме денес, а каде треба да бидеме утре? :
научно-стручна конференција MILCON`12 / [уредници Жанет Ристовска,
Методи Хаџијанев]. - Скопје : Министерство за одбрана на Република
Македонија, 2012. - 236 стр. : илустр. ; 24 см

Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-9989-2851-1-0

1. Ристоска, Жанет [уредник] 2. Хаџијанев, Методи [уредник]
а) Воени операции - Планирање и изведување - Собири
COBISS.MK-ID 91328266

ОРГАНИЗАТОР НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА

Министерство за одбрана на РМ

Воена академија „Генерал Михајло Апостолски“-Скопје

ПОЧЕСЕН ОДБОР НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА

1. Д-р Фатмир Бесими, министер за одбрана
2. Емил Димитриев, заменик-министер за одбрана
3. Проф. д-р Саша Митрев, ректор на Универзитетот „Гоце Делчев“-Штип
4. Генерал-мајор Горанчо Котески, началник на ГШ на АРМ
5. Проф. д-р Росе Смилески, декан на Воената академија
6. Генерал-мајор Насер Сејдини, заменик началник на ГШ на АРМ
7. Проф. д-р Владо Поповски, надворешен советник
8. Проф. д-р Блерим Река, ректор на Универзитет на Југоисточна Европа
9. Проф. д-р Јанко Јакимов, декан на Факултетот за безбедност-Скопје

ПРОГРАМСКИ ОДБОР НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА

1. Полк. д-р Славко Ангелески, продекан на Воената академија;
2. Полк. д-р Орце Поповски, продекан на Воената академија;
3. Проф. д-р Оливер Бакрески, Институт за безбедност одбрана и мир- Скопје;
4. Проф. д-р Марина Митревска, Институт за безбедност одбрана и мир-Скопје
5. Д-р Азис Положани-надворешен советник;
6. Асс.м-р Марјан Ѓуровски, Факултет за безбедност-Скопје
7. Проф. д-р Александар Дончев, декан на Факултетот за детективи и безбедност(ФОН)
8. Доц.д-р Стојан Славевски, декан на Факултетот за детективи и криминалистика (ЕУРМ)
9. Беким Максуди, Сектор за меѓународна соработка на МОРМ
10. Вонр. проф. Драге Петрески, Воена академија-Скопје
11. Доц. д-р Методија Дојчиновски, Воена академија-Скопје

ОРГАНИЗАЦИОНЕН ОДБОР НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА

1. Пполк. доц. д-р Методи Хаџијанев, - претседател на Одборот
2. Доц.д-р Радица Гарева, член
3. Кап.доц. д-р Андреј Илиев, член
4. Полк. доц. д-р Мухамет Раџај, член
5. Мај.д-р Митко Богдановски, член
6. пполк.Никола Клетников, член
7. Селвет Барути,потпарол на МОРМ

СЕКРЕТАРИЈАТ НА ОРГАНИЗАЦИОНИОТ ОДБОР НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА

1. Доц. д-р Жанет Ристоска
2. Мај. М-р Југослав Ачковски

СОДРЖИНА

Предговор .....

1

Процесот на планирање на современите операции

Мухамет РАЦАЈ ПРОЦЕС НА ПЛАНИРАЊЕ НА СОВРЕМЕНИ ОПЕРАЦИИ СПОРЕД ДИРЕКТИВАТА ЗА СЕОПФАТНО ПЛАНИРАЊЕ НА ОПЕРАЦИИ (COPD)	12
Славко АНГЕЛЕВСКИ ПРИМЕНА НА НАУЧНИ МЕТОДИ ВО ПРОЦЕСОТ НА ДОНЕСУВАЊЕ ВОЕНИ ОДЛУКИ	18
Андреј ИЛИЕВ, Драге ПЕТРЕСКИ, Александар ПЕТРЕВСКИ НАТО ВО ПРОЦЕСОТ НА ПЛАНИРАЊЕ СОВРЕМЕНИ ОПЕРАЦИИ И ПРЕПОРАКИТЕ КОН РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА КАКО НЕГОВ АКТЕР	24
Жанет РИСТОСКА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ОБУКАТА НА ПРИПАДНИЦИТЕ НА ДЕКЛАРИРАНИТЕ ЕДИНИЦИ – ВАЖЕН ЕЛЕМЕНТ НА ПРОЦЕСОТ НА ПЛАНИРАЊЕТО НА ОПЕРАЦИИТЕ	32
Марина МАЛИШ САЗДОВСКА, Тони СТАНКОВСКИ ПЛАНИРАЊЕТО ВО ПОЛИЦИЈАТА- ПРЕДУСЛОВ ЗА УСПЕШНО СПРАВУВАЊЕ СО КРИЗНИ СОСТОЈБИ	37
Борко СИМОСКИ ПРОЦЕСОТ НА ПЛАНИРАЊЕ НА СОВРЕМЕНИТЕ ОПЕРАЦИИ	42
Зоран СТОЈАНОВСКИ СИСТЕМИ ЗА ПОДДРШКА НА ПРОЦЕСОТ ЗА ПЛАНИРАЊЕ И ДОНЕСУВАЊЕ НА ОДЛУКИ	48
Марјан ЃУРОВСКИ, Лазар ЃУРОВ ПЛАНИРАЊЕТО НА ОДНОСИТЕ СО ЈАВНОСТ ВО ВОЕНИ ОПЕРАЦИИ И УСЛОВИ НА БЕЗБЕДНОСНИ РИЗИЦИ И ЗАКАНИ	53

Игор Ѓорески, Менде СОЛУНЧЕВСКИ, Александар ГЛАВИНОВ ПРОЦЕС НА ДОНЕСУВАЊЕ ОДЛУКИ ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОДБРАНА	58
Васко ЛАЗЕСКИ, Методија ДОЈЧИНОВСКИ ПРОБЛЕМИ ВО ПЛАНИРАЊЕ, КООРДИНАЦИЈА И ИЗВРШУВАЊЕ НА РАЗУЗНАВАЧКА ПОДДРШКА ВО ОПЕРАЦИИ ЗА ПОДДРШКА НА МИРОТ (МИСИЈА ISAF)	63
Харалампие ТРАЈКОВ, Никола КЛЕТНИКОВ ОДРЕДУВАЊЕ НА ОПЕРАТИВНИОТ ДИЗАЈН ВО ПРОЦЕСОТ НА ПЛАНИРАЊЕ НА ОПЕРАЦИЈА	69
Катерина МИТКОВСКА-ТРЕНДОВА МАРКОВИ ПРОЦЕСИ НА ОДЛУЧУВАЊЕ КАКО ПОДДРШКА НА ДОНЕСУВАЊЕ ОДЛУКИ ПРИ ПЛАНИРАЊЕ ВОЕНИ ОПЕРАЦИИ	74
Драган КУЗМАНОВСКИ НАТО ДИРЕКТИВА ЗА СЕОПФАТНО ПЛАНИРАЊЕ НА ОПЕРАЦИИ – ЗАПОЗНАВАЊЕ, ЦЕЛ И ПРИМЕНЛИВОСТ	83
Саша СМИЛЕСКИ ПРОЦЕСОТ НА ПЛАНИРАЊЕ НА СОВРЕМЕНИТЕ ОПЕРАЦИИ	87
Ивица ТАСКОВСКИ ОПЕРАТИВНИОТ ДИЗАЈН: УСПЕШНА АЛАТКА ЗА ПЛАНИРАЊЕ НА СОВРЕМЕНИТЕ ОПЕРАЦИИ	93
Нецати ГОЛАК ПЕРСОНАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНАТА СЕКЦИЈА ПРИ РЕШАВАЊЕ НА ПРОБЛЕМИ И ДОНЕСУВАЊЕ НА ВОЕНИ ОДЛУКИ	98
Игор СПАСЕНОСКИ, Оливер ВЕЛЕСКИ ПЛАНИРАЊЕ И КООРДИНАЦИЈА НА ОГНЕНАТА ПОДДРШКА ВО ЗДРУЖЕНИ ОПЕРАЦИИ	103
Кемо ЃОЗО, Никола КЛЕТНИКОВ ПРИКАЗ НА НОВАТА ДИРЕКТИВА ЗА ПЛАНИРАЊЕ СОВРЕМЕНИ ОПЕРАЦИИ	110
Васко КОКОЛАНСКИ ПРОЦЕС НА ПЛАНИРАЊЕ НА ИНТЕГРИРАНИ МИСИИ ВО КОНФЛИКТ МЕНАЏМЕНТОТ ВО ООН	115
Елениор НИКОЛОВ, Зоран ИВАНОВСКИ РАЗВОЈ НА МАКЕДОНСКА ЛОГИСТИЧКА УСЛУЖНА ФИРМА	121
Дејан ЧИПЛАКОВСКИ ГРУПА ЗА ПЛАНИРАЊЕ НА ЗДРУЖЕНИ ОПЕРАЦИИ	128

2

Водењето на современите операции и донесувањето на одлуки за нив

Методија ДОЈЧИНОВСКИ , Александра ДИМИТРОВСКА, Борче ПЕТРЕВСКИ ВАЖНОСТА НА ПСИХОЛОШКИОТ СКРИНИНГ ЗА ЕФИКАСНОСТА НА ПРОЦЕСОТ НА ДОНЕСУВАЊЕТО ОДЛУКИ ВО БЕЗБЕДНОСНИТЕ ПРОФЕСИИ	136
Зоран ИВАНОВ КОМАНДНО ВОДЕНИ ОПЕРАЦИИ: ЕФЕКТИВЕН ОДГОВОР ЗА ПРЕДИЗВИЦИТЕ ВО ВОДЕЊЕТО НА СОВРЕМЕНИТЕ ОПЕРАЦИИ	141
Марјан НИКОЛОВСКИ ПРОЦЕС НА ПЛАНИРАЊЕ И ВОДЕЊЕ НА СОВРЕМЕНИ ОПЕРАЦИИ ВО РАСВЕТЛУВАЊЕ НА КРИВИЧНОТО ДЕЛО ТЕРОРИЗАМ	147
Кемо ЃОЗО, Никола КЛЕТНИКОВ ЦЕНТРИ НА ГРАВИТАЦИЈА И ОПЕРАТИВЕН ДИЗАЈН	153
Мухамед ИБРАИМИ, Југослав АЧКОСКИ СОВРЕМЕНИ ТРЕНДОВИ НА РАЗУЗНАВАЊЕТО ВО БОРБА ПРОТИВ ТЕРОРИЗМОТ	159
Методија ДОЈЧИНОВСКИ, Гоце АНАКИЕВСКИ РАЗУЗНАВАЧКА ПОДГОТОВКА НА БОРБЕНОТО ПОЛЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА ВОЕНИ ОДЛУКИ	165
Миле ПЕТРОВСКИ СОВРЕМЕНИ ВОЕНИ ОПЕРАЦИИ И РАКОВОДЕЊЕ СО ИСТИТЕ	172
Валентина СИМОНОВА, Митко БОГДАНОСКИ ПРЕГОВАРАЊЕТО КАКО ТЕХНИКА ЗА РЕШАВАЊЕ НА КОНФЛИКТ	179
Невена СЕРАФИМОВА ДИФЕРЕНЦИЈАЛНИТЕ ИГРИ ВО ПРОБЛЕМИТЕ НА ПРЕСРЕТНУВАЊЕ И ЕВАЗИЈА	184
Гоце ФИЛИПОВСКИ, Кемо ЃОЗО НАДЛЕЖНОСТИ НА ФУНКЦИОНАЛНАТА ОБЛАСТ ОПЕРАЦИИ ВО ОПЕРАЦИИ ПРЕДВОДЕНИ ОД НАТО	190

3 *Процесот на планирање во доменот на организирање и заштита на комуникациско-информациските системи за време на современите операции*

Радица ГАРЕВА	
МЕЃУНАРОДНАТА ЗАЕДНИЦА ТРЕБА ДА СЕ ФОКУСИРА НА КООРДИНИРАНИ И ЕФИКАСНИ МЕРКИ ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА ПРЕДИЗВИЦИТЕ ЗА САЈБЕР -БЕЗБЕДНОСТА НА КРИТИЧНАТА ИНФОРМАТИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА	195
Митко БОГДАНОСКИ, Марјан БОГДАНОСКИ, Елениор НИКОЛОВ, Драге ПЕТРЕСКИ	
САЈБЕР-НАПАДИТЕ КАКО НАЈСОВРЕМЕНА ЗАКАНА ЗА ВОЕНИТЕ ОПЕРАЦИИ И КРИТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА.....	205
Николче МИЛКОВСКИ	
ЕЛЕКТРОНСКО ВОЈУВАЊЕ ВО АРМ - АКТУЕЛНИ СОСТОЈБИ И НАСОКИ ЗА ВО ИДНИНА	214
Љупчо ШОШОЛОВСКИ	
САЈБЕР-ТЕРОРИЗАМ	219
Зоран СТОЈАНОВСКИ, Методија ДОЛЧИНОВСКИ, Југослав АЧКОСКИ	
САЈБЕР ТЕРОРИЗМОТ - ЗАКАНА ЗА СИСТЕМИТЕ ЗА ПОДДРШКА НА ПРОЦЕСОТ НА ПЛАНИРАЊЕ НА СОВРЕМЕНИТЕ ОПЕРАЦИИ	225

4 *Процесот на планирање околу заштита на критичната инфраструктура и дејствување во случај на кризи*

Александар ГЛАВИНОВ, Билјана СТОЈАНОВСКА	
ВО ПОТРАГА ПО ЕФЕКТИВНА ЗАШТИТА НА КРИТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА.....	230

Предговор

Процесот на глобализацијата во периодот по Студената војна во значителна мерка се одрази врз целокупниот спектар на општественото живеење. Иновацијата во технологијата и развојот на услугите кои го обезбедуваат добробитот на едно општество значително го предизвикаа класичниот систем на држави и меѓународни институции. Трката по профитот во услови на отсуство на „железната завеса“ на Студената војна на меѓународен план исфрли нови не државни актери кои како резултат на промената на вредностите во меѓународните односи добија значителна моќ. Сето ова во голема мерка се одрази и врз безбедноста на речиси сите земји во светот. Додека заканите по светскиот мир и безбедност од страна на државите се под строга контрола на Меѓународната заедница и меѓународното право, новите недржавни актери кои применуваат тероризам започнаа да им пркосат на вооружените сили на голем број држави во светот. Дополнително, развојот на технологијата и процесот на еволуцијата се одразија и врз промените на животната средина. Последните неколку катастрофи само ја потврдуваат итноста од потребата за превентивно делување и преземање на соодветни мерки за успешно менаџирање и справување во случај на катастрофи и несреќи.

Од осамостојувањето до денес Армијата на Република Македонија - АРМ успеа да се втемели на патот кон евроатлантските процеси и да се исправи рамо до рамо со армиите и вооружените сили на земјите-партнери.

Покрај турбуленциите со кои се соочи, военото образование одигра значајна улога во тој процес, за што говори искуството од практиката. Офицерите кои се школуваа на Воената академија Генерал „Михаило Апостолски“-Скопје ги предводеа речиси сите мисии во странство за коишто добивме одлични оценки. Тоа, секако дека претставува квалитативна мерка на ефективност на која никој не може да & противречи.

Сепак, после речиси десет годишното искуство во планирање и изведување на меѓународните воени операции, на сите мора да им биде јасно дека за да го задржиме достигнатото ниво потребно е прилагодување и промена во согласност со безбедносните трендови. Тоа пак, само по себе говори за потребата од следен чекор во надградбата на военото образование, но и на целокупниот менаџмент во доменот на оперативното планирање кој се применува во АРМ и целокупниот безбедносен сектор пошироко. Само колку за пример, никаде во сегашните процеси на планирање и донесување на воени одлуки не се зема предвид театарското планирање на водење на воени операции (Theater Campaign Planning) или пак, планирањето во итни ситуации (Crisis Action Planning). Исто така, во голема мерка нашите партнери (со кои учествуваме во изведувањето на меѓународните воените операции, а според политичките насоки и со кои допрва ќе учествуваме во вакви операции) ги применуваат не само овие новитети, туку се користат и со: теорија на системско планирање (Theory of system planning process), комплексна системска анализа (Complex system analysis) и планирање на база на ефекти (Effect base operation-EBO planning).

Дополнително, заштитата на критичната инфраструктура претставува тренд кој во услови на глобализација и потреба од што поотворени општествени системи треба да го даде одговорот на тоа како на најдобар начин можеме да се одбранеме и заштитиме од асиметрични закани кои доаѓаат од недржавни актери. Во овој домен, во согласност со хармонизацијата на македонското законодавство со евроатлантските иницијативи, АРМ доби нова улога која е поврзана со дејствување во услови на криза.

Важноста на соодветното планирање и, логично на тоа, водење на операции се одразува и врз капацитетот и квалитетот на цивилната контрола и менаџмент во доменот на одбраната. Соодветното планирање треба да ги дефинира соодветните ресурси и критичните информации кои ќе му помогнат на цивилниот менаџмент што поквалитетно да донесува одлуки за употреба на вооружените сили. Конечно, преку адекватната употреба на овој инструмент на моќ (т.е. соодветното изведување на операции како резултат на правилно планирање и носење на одлуки) ќе се овозможи вооружените сили во значителна мерка да ја подобрат положбата на останатите инструменти на моќ - економија, дипломатија и управување со информации.

За таа цел унапредувањето и стандардизирањето на процесот на планирање на операциите, носењето на одлуките и изведувањето на операциите мора да биде императив на военото образование и оперативните делови на АРМ. Во рамките на АРМ постои воспоставен систем на донесување на одлуки. Сепак, истиот е фокусиран и ограничен на процесот на носење одлуки за конкретни задачи (мисии). Покрај тоа што овој процес датира од поодамна, една реална анализа на истиот ќе укаже дека истиот е претежно конвенционално дизајниран и во голема мерка е ориентиран според моделот на КоВ на САД (односно, соодветно преземен од НАТО, на широко познат како процес на донесување на воени одлуки). Во оваа насока планирањето на операциите по фази во согласност со она што го заговара системот на здружено (вклучително и мултинационално) оперативно планирање е нешто што недостасува. Театарското, како и системското планирање или планирањето врз база на ефекти не е застапено во сегашната практика на планирање. Оттука, не може да се зборува за планирање по фази, туку само за процес на донесување на одлуки кој се изедначува со планирањето. Декларирањето на поголем состав (како што е тоа баталјонската борбена група, на пример) и негово активирање за изведување на операции надвор од државата ја наметнува потребата од еден ваков пристап во кој системот на донесување на воени одлуки е потсистем на целокупниот процес на планирање (било тоа да се нарекува Здружен процес на планирање на операции или Комбиниран процес на планирање на операции).

Примената на еден ваков пристап во подготовката на планирањето и изведувањето на операциите задолжително ќе ја задвижи потребата и од унапредување и стандардизација на соработката со цивилниот менаџмент во одбраната. Тоа ќе придонесе кон градење и унапредување на сеопфатниот пристап во решавањето на проблеми во време на динамични и непредвидливи безбедносни предизвици. Конечно, согласноста за потребата од критички и академски пристап кон едно вака осетливо прашање кое заедно со политичките насоки ќе служи како водилка во насочување на оперативната мудрост во државата, само по себе претставува значаен придонес во приклучувањето кон современите текови во безбедноста и одбраната.

За таа цел трудовите кои следуваат се само почеток во давањето на современ, научен, стручен и критички осврт преку кој ќе создадеме платформа за натамошно унапредување и изградба на АРМ во современ стожер не само на македонската туку и глобалната безбедност.

Од уредниците

Доц д-р Методи Хаџи - Јанев

Доц. д-р Жанет Ристоска

1

Процесот на планирање на современите операции

НАТО ВО ПРОЦЕСОТ НА ПЛАНИРАЊЕ СОВРЕМЕНИ ОПЕРАЦИИ И ПРЕПОРАКИТЕ КОН РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА КАКО НЕГОВ АКТЕР

Андреј ИЛИЕВ, Драге ПЕТРЕСКИ, Александар ПЕТРЕВСКИ
Воена академија „Генерал Михаило Апостолоски“ – Скопје

***Апстракт:** Главна тема која се обработува во овој труд е планирањето на современите операции предводени од НАТО и од други меѓународни актери. Во констелација на наведеното ќе ги истакнеме препораките на НАТО кон Република Македонија во делот на побрза и поефикасна евроатлантска интеграција, како и нејзиниот придонес во современите операции на алијансата. Во трудот се користат НАТО публикации, официјални документи и резолуции кои ги донеле ОН, НАТО, а кои директно се однесуваат на процесот на планирањето и редифинирањето на НАТО во делот на водењето на современите операции.*

Клучни зборови: НАТО, планирање, современи операции, Р.Македонија

NATO IN PLANNING PROCESS OF MODERN OPERATIONS AND RECOMMENDATIONS TO THE R. MACEDONIA AS ITS ACTOR

***Abstract:** The main theme is treated in this paper is the planning of modern operations led by NATO and other international actors. The constellation of the said will highlight recommendations of NATO towards Macedonia in terms of faster and more efficient Euro-Atlantic integration, as well as its contribution to modern operations of the Alliance. The paper uses NATO publications, official documents and resolutions that have adopted the UN, NATO, and which directly relate to planning of NATO regarding the conduct of modern operations.*

Keywords: NATO, planning, modern operations, R.Macedonia

„Во планирањето на воените операции, потребно е да се предвиди сè она што непријателот е подготвен и може да направи. Планирањето на воените операции може да се менува во континуитет согласно замислата на лидерот, целите кои сакаат да се постигнат со расположливите воени сили и карактеристиките на теренот“.

Наполеон (Maxims of war, 1831)

Вовед

НАТО-алијансата систематски и континуирано го трансфомира процесот на планирање на современите операции. Сето ова Алијансата го прави во согласност со своите политики, материјални способности и неопходните воено-политички структури потребни за рedefинирање на глобалната безбедност со активна соработка и со останатите меѓународни актери (ОН, ЕУ) итн. Redefинирањето во процесот на планирањето на современите операции е во согласност со актуелните и идните безбедносни предизвици, како за членовите на Алијансата, така и индиректно во согласност со регионалното и глобалното безбедносно опкружување.

Она што е неопходно да го споменеме во процесот на планирањето на современите операции е дека истите се менуваат пред, за време и после претстојните безбедносни предизвици, со тоа што целиот овој спектар на трансформирање во процесот на планирање на современите операции, силите на Алијансата треба континуирано да се модернизираат, со цел истите да ја одржуваат и постигнат својата максимална интероперабилност¹.

Одбранбеното планирање и рedefинирање преставуваат клучна алатка на Алијансата, која ја постигнува со активно вклучување на политичките, цивилните и воени капацитети на нејзините членки и меѓународни актери.

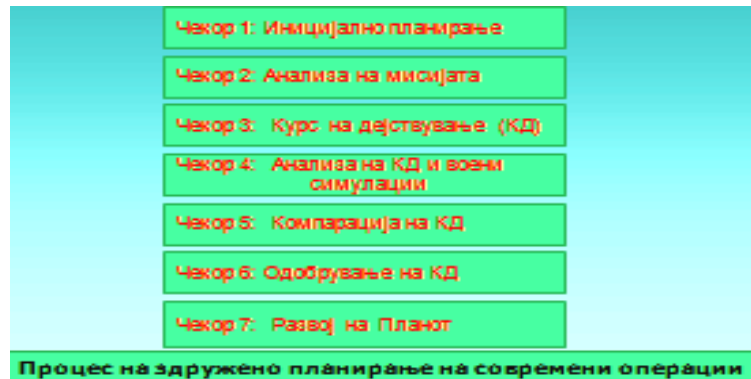
Во рамките на одбранбеното планирање, членовите на Алијансата имаат за цел да придонесат кон подобрување на стабилноста и безбедноста, како во границите на Алијансата така и надвор од нејзините граници, а посебно во конфликтните региони, а во согласност со наведеното, и развивање на воено-политичките доктрини на Алијансата за постигнување на нејзините цели.

1. Процес на здружено планирање на современите операции

Планирањето на современите воени операции преставува аналитички процес, кој сам по себе содржи низа логички чекори со цел да се: испита предвидената воена мисија, да се развие мисијата, да се анализира мисијата и да се спореди мисијата со други алтернативни воени мисии или да се изврши рedefинирање на воената мисија во согласност со целите кои сака да ги постигне. Оперативниот дизајн и здруженото оперативно планирање се комплементарни елементи при целосното дефинирање на планирачкиот процес. Оперативниот дизајн обезбедува интерактивен процес кој овозможува визијата на лидерот и мајсторството во оперативната уметност да одговорат на претстојните безбедносни предизвици². Командантот во целокупниот спектрум на планирањето на современите операции предводени од НАТО и неговите партнери, треба целосно во своите намери да биде поддржан и разбран од персоналот кој му е доверен за развивање на планирачкиот процес. Персоналот кој му е доверен на командантот, треба да ги разбере оперативните цели кои сака да ги постигне на теренот и согласно со тоа да развијат оперативен дизајн кој ќе се развива преку повеќе последователно поврзани и зависни еден од друг аналитички чекори.

¹ Interoperability Documents for Inter-Committees Coordination, C-M(2009)0145, page 1 [http://www.tradoc.mil.al/Standartizimi/Downloads/C-M\(2009\)0145](http://www.tradoc.mil.al/Standartizimi/Downloads/C-M(2009)0145).

² AJP-3.4.1 Allied Joint Doctrine for Peace Support Operations, 2011.

Самиот интензитетот на водењето на современите операции, може да им помогне на воените команданти во разјаснувањето на нивоата на заемна поврзаност помеѓу стратегиските цели на водењето на воените операции и тактичките дејства кои треба да се преземат за да се остварат наведените цели¹. Во овој контекст ќе истакнеме дека нивото на водење на современите воени операции разликува јасна дистинкција, односно ограничување на воените операции помеѓу стратегиското, оперативното и тактичкото рамниште.

Стратегиското планирање при водењето на современите операции обезбедува стратегиски насоки, насока на пријателските сили, безбедносна соработка и планирање на заеднички операции со мултинационални сили, како и најважното, планирање на вкупните воените сили кои треба да бидат на располагање при водењето на современите операции².

Стратегиското планирање за водењето на современите операции на НАТО, најпрвин се води преку активно учество на членови од Советот за национална безбедност на државите-членки на Алијансата, со чија помош целосно се идентификуваат претстојните безбедносни предизвици, а во констелација со ова се формулираат стратегиските цели кои се сака да се постигнат во процесот на планирањето на современите операции на НАТО.

Притоа, во фазата на стратегиското планирање на современите операции се утврдуваат следниве активности:

- стратегиско формулирање на воено-политичките безбедносни проценки;
- стратегиско дефинирање на воено-политичките цели кои сакаат да се постигнат;
- развивање на стратегиски опции и концепти;
- лоцирање на неопходните материјални ресурси кои треба да се обезбедат за да се постигнат стратегиските цели³.

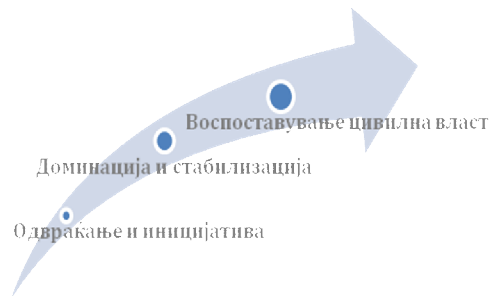
Воените команданти на НАТО, стратегиските цели кои треба да ги постигнат за време на планирањето на современите воени операции, ги добиваат од нивните претпоставени, во овој случај од политичкото крило на НАТО⁴.

¹ FM 5-0 26, March 2010, Chapter II, 2-2.

² MC 133/4 NATO's Operational Planning System, 2011.

³ FM 5-0, 26 mart 2011, Chapter II Planning, II.

⁴ Joint operational planning, 11 august 2011, Chapter IV, IV-1-2.

Фази на оперативно планирање за време на современи операции

При модулирање на процесот на оперативно планирање на современите операции, неопходно е да истакнеме дека при планирањето во секоја фаза следат подфазите на локално и глобално обликување на операциите.

Главните пет фази во процесот на оперативно планирање на современите операции на НАТО се: одвркање, преземање иницијатива, доминација, стабилизација и воспоставување на цивилна власт¹.

2. Процес на одбранбено планирање во НАТО за време на современите операции

Процесот на одбранбено планирање во НАТО се состои од повеќе фази преку кои одбранбеното планирање се развива или подобрува и се имплементира неговата оперативна способност.

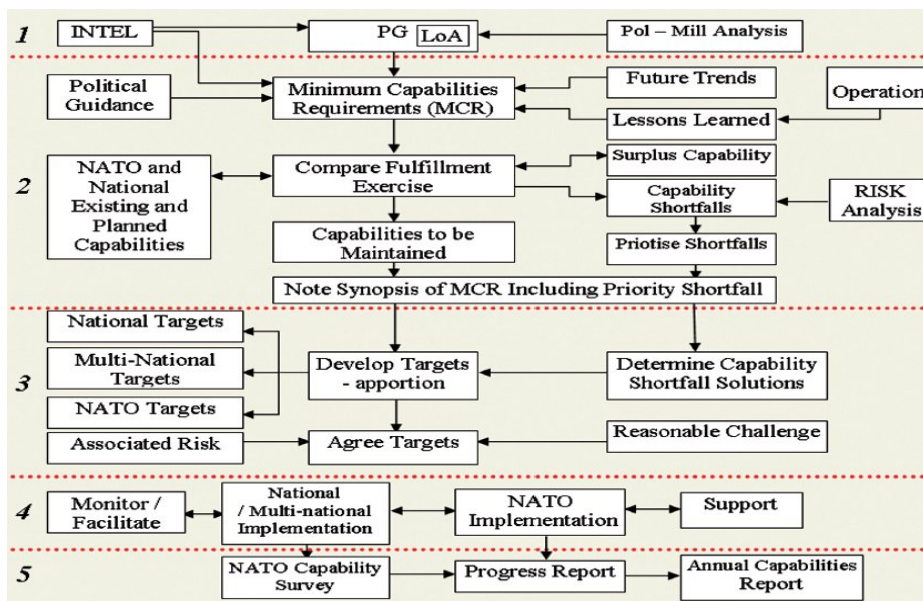
Првиот чекор во планирањето е Прегледот на потребната способност (Capability Requirement Review) или уште попознат под името Преглед на одбранбени потреби (Defense Review Requirement), кој преставува аналитички процес и поддршка на Минималните потреби (Minimum Capability Requirement) на Алијансата за да го достигне нивото на борбена готовност, со цел нејзиниот воен дел да биде во согласност со политичките барања.

Следниот чекор е Поставување на целите (Set Targets) или формално познат како Планирање на силите (Force Planning). Оваа фаза од процесот на планирање вклучува распределба на целокупните воени ресурси на земјите членки на Алијансата во форма на таканаречени „целни пакети“ со кои заедно се нивелираат недостатоците од оперативната способност.

Оваа фаза исто така вклучува и спроведување на мерки за заедничко финансирање на НАТО за време на современите операции².

¹ AJP-01(D) Allied Joint Doctrine, december, 2010.

² The NATO Defense Planning Process: http://www.nato.int/ops/en/natolive/topics_49202/htm

Процес на одбранбено планирање во НАТО за време на современите операции¹

На крајот, со цел да се постигне максимална интероперабилност, политичката компонента треба да биде интегрирана во следниве четири области на процесот на одбранбеното планирање во НАТО:

- Потребите и барањата на интероперабилноста;
- Идентификацијата и решенијата на интероперабилноста;
- Имплементација на интероперативните решенија;
- Валидноста на интероперативните решенија.

Научените лекции од операциите на НАТО, особено во Ирак, Авганистан и поранешна Југославија, јасно укажуваат дека за ефикасно водење на современите операции, потребен е сеопфатен политички, цивилен и воен пристап².

За да се постигне максимална ефективност во целиот спектар на управување со современите операции предводени од НАТО потребно е:

- да се подобри размената на разузнавачките информации за да се спречат безбедносните ризици уште во периодот пред нивната ескалација;
- потребно е доразвивање на воената доктрина и способноста за експедициски современи операции, вклучувајќи ги и операциите за борба против бунтовници, стабилизација и реконструкција;
- неопходно е унапредување на интегрираното цивилно-воено планирање, а во одредени фази на операциите пренесување на надлежностите на цивилните власти;

Во овој контекст НАТО предвидува и обука на локалните цивилни власти во кризните области со цел истите да може успешно да ја одржуваат безбедноста без меѓународна интервенција.

¹ Превземено од Bi-SC Priority Shortfall Areas, NATO, May 2009, Annex B.

² NATO new Strategic concept for the defence and security of the Members of the North Atlantic Treaty Organisation, Lisbon, 20 November 2010, article 21.

3. Препораките на НАТО кон Македонија како активен партнер во современите операции

Владата на САД даде сеопфатна странска помош со цел да ја изгради Република Македонија во една подемократска земја, со крајна цел успешно да се интегрира во евроатлантските структури, а со тоа да придонесе во градењето на стабилноста во Југоисточна Европа.

Македонските воени контингенти даваат значителен придонес во современите операции кои ги презема НАТО во соработка со неговите коалициони партнери. Република Македонија, досега даде значителен придонес во мировните мисии на ИСАФ во Авганистан. Минатата година тековно беа распоредени 163 македонски војници во Авганистан, како и дополнителни 79 македонски војници и старешини кои беа во составот на Националната гарда на Вермонт.

Овие две групи македонски војници и старешини учествуваа во комбинирани состави на НАТО во период од девет месеци. Македонските војници исто така редовно се распоредуваат и во Босна во мисијата АЛТЕА, која ја предводи Европската унија, како и во мисијата УНФИЛ во Либан, која ја предводат Обединетите нации. Обуката и опремата која што се предвидуваше за овие мисии и помогна на Република Македонија да ги оствари своите договорни партнерски цели со НАТО, во делот на интероперативноста и инкомпатибилноста со останатите земји-членки на Алијансата¹.

Во текот на 2011 година се спроведе и антитерористичка обука, според програмата на Владата на САД, а со цел модернизација на полициските сили на РМ и развој на нивниот професионализам. Покрај другото, овде беше вклучена и обуката за ВИП заштита².

Владата на САД досега во Р.Македонија има обучено преку 100 офицери, службеници и подофицери во АРМ. Од нив 47 беа испратени во САД, 16 од нив присуствуваа на континуирани безбедносни курсеви во Маршал-центарот во Р.Германија, како и дополнителни 64 офицери и подофицери кои, покрај учеството на безбедносните студии во Маршал центарот, беа на курсеви за теренски програми низ цела Европа.

Со финансиска и советодавна помош на Владата на САД во текот на 2010 година беа формирани комбинирани тимови на полицијата и обвинителството, со цел за заедничко планирање и спроведување на неколку комплексни криминални операции. Тимската работа значително го зголеми квалитетот во комплексните криминални истраги, особено во примената на специјални истражни мерки, како што е компјутерскиот криминал.

Препораките на Алијансата кон Република Македонија најповеќе се наочени кон: сеопфатни реформски програми за обезбедување на нејзините граници, реформирање и модернизирање на нејзината војска согласно стандардите на НАТО и зголемување на нејзиниот капацитет за учество во современите операции на НАТО. Понатаму, спроведување на програми за редуцирање на криминалот, недозволената транснационална трговија со нелегално оружје, дрога и лица. Подобрување на способноста и капацитетите на

¹ Bureau of European and Euroasian affairs- Performance Report Highlights: Macedonia, 2010.

² Europe and Eurasia Regional Overview, Program Overview, 2010, pp.72-74.

државата за борба против тероризмот преку програми финансирани од САД, со цел за воспоставување на поефективен систем за гранична контрола.

САД активно и помага на Република Македонија да даде активен придонес во меѓународните напори за спречување на ширењето на оружјето за масовно уништување, како и на системите за негова испорака.

Алијансата и понатаму ќе продолжи активно да ја поддржува Република Македонија, затоа што со нејзиното активно учество во современите мировни операции дава придонес во борбата против тероризмот, а со тоа директно влијае и на регионалната безбедност¹.

Заклучок

Сеопфатниот пристап кон планирањето и водењето на современите операции, вклучува и поголема координација со другите меѓународни актери (ОН, ЕУ) итн. Сепак во блиска иднина, а тоа нема да биде подолго од 2020 година се очекува НАТО и ЕУ да го достигнат зенитот во својата комплементарност. Тоа значи дека особено во делот на планирањето и водењето на современите операции, НАТО и ЕУ ќе го достигнат максимумот во нивната оперативна ефикасност².

Стремежот на Алијансата да развива цивилни специјалисти за брзо распоредување на НАТО мисии, повеќе од сигурно е дека игра важна улога во помагањето при планирање и водење на современите операции на оперативните воени сили, но сепак, за да се постигне ваква очекувана ефективност во целиот спектрум на планирање на современите операции потребно е време и многу напори. Алијансата воведува поголема интеграција и хармонизација помеѓу различните компоненти за планирање во одбраната и меѓусебно поврзаните дисциплини. Алијансата посебно истакнува дека оперативното планирање треба дополнително да се анализираа. Со цел да се подобрат и усогласат сите сегменти во процесот на планирање, вклучувајќи ги и нивните поврзани структури, со цел да се поттикнат земјите-членки да ги усогласат и интегрираат своето национално планирање на одбраната и активности, инкомпатибилно со напорите на НАТО. Во своите воведни забелешки во јуни 2009 година, генералниот секретар на НАТО, Јап де Хоп Шефер, истакна: *„Ако успешно го имплементираме во НАТО одбранбениот процес на планирање (NDPP) ќе одбележиме најдлабоки промени во планирањето на одбраната во последните неколку децении, со што остваруваме висок потенцијал за реализација на поставените задачи и цели“*.

---

¹ Europe and Eurasia Regional Overview, Program Overview, 2010, pp.71-75.

² NATO 2020: Assured Security, Dynamic Engagement, Analysis and Recommendations of the Group of Experts on a New Strategic Concept for NATO, Brussels: NATO Public Diplomacy Division, 17 May 2010.

ЛИТЕРАТУРА

1. *FM 5-0, 26 mart 2011, Chapter II Planning, II.*
2. *Joint operational planning, 11 august 2011, Chapter IV, IV-1-2.*
3. Strategy for the effective implementation of the Charter of Fundamental Rights by the European Union'- COM (2010) 573.
4. NATO new Strategic concept for the defence and security of the Members of the North Atlantic Treaty Organisation, Lisbon, 20 November 2010.
5. *NATO 2020: Assured Security, Dynamic Engagement, Analysis and Recommendations of the Group of Experts on a New Strategic Concept for NATO*, Brussels: NATO Public Diplomacy Division, 17 May 2010.
6. Bureau of European and Euroasian affairs- Performance Report Highlights: Macedonia, 2010.
7. Europe and Eurasia Regional Overview, Program Overview,2010.
8. MC 133/3 Corr 3 NATO's Operational Planning System,2010.
9. MC 133/4 NATO's Operational Planning System,2011.
10. MCM-077-00 Military Committee Guidance on the Relationship between NATO Policy and Military Doctrine,2010.
11. MC 437/1 Military Committee Special Operations Policy,2010.
12. MC 472 NATO Military Concept for Defence against Terrorism,2011.
13. AJP-3 Allied Joint Doctrine for the Conduct Operations,2010.
14. AJP-3.4.1 Allied Joint Doctrine for Peace Support Operations,2011.
15. AJP-3.5 Allied Joint Doctrine for Special Operations,2010.
16. AJP-5 (Draft) Allied Joint Doctrine for Operational Planning,2010.
17. AJP-01(D) Allied Joint Doctrine, december, 2010.

